

## Täysistunto

**Maanantai 10.12.2018 klo 14.01—20.08**

### **5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 301/2018 vp

#### *Lähetekeskustelu*

**Puhemies Paula Risikko:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

#### *Keskustelu*

14.49 **Pekka Puska kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kun en ole varma, pysynkö aikarajan puitteissa tässä lyhyehkössä puheenvuorossani, tulen tähän pönttöön. — Tämähän vaikuttaa aika lailla rutiiniasialta, EU:n direktiivin soveltamiselta, ja sitä se tietysti onkin, mutta siinä on sekä isoa että mielenkiintoista taustaa. Iso taustahan on se, että nyt puhutaan suurimmasta yksittäisestä terveysongelmien aiheuttajasta: EU:n alueella noin 700 000 tupakkakuolemaa vuodessa, koko Euroopan alueella ehkä noin 1,5 miljoonaa, ja Suomessakin puhutaan vielä tuhansista.

Salakuljetus on yllättävän suuri ongelma maailmanlaajuisesti. Yllättävän suuri osuus maailmassa poltetuista savukkeista on salakuljetettuja, ja ehkä vähemmän tiedossa on se, että tupakkateollisuuden isot tupakkafirmat ovat itse olleet monella tavalla mukana tässä salakuljetuksessa, mistä muun muassa EU:n komissio on heitä haastanut. Tämä salakuljetusasia liittyy tietysti tupakkapolitiikkaan tupakan hinnan kautta siinä mielessä, että kun me täällä pyrimme veroa nostamaan, niin teollisuus aina sanoo, että se lisää salakuljetusta. Totta kai hinnalla on tähän jonkinlaista vaikutusta, mutta mielenkiintoista on todeta se, että Pohjois-Euroopassa, jossa salakuljetuksen osuus on kuitenkin suhteellisen vähäistä, on kaikista korkein hinta, ja Etelä-Euroopassa, jossa taas on matala hinta, on erittäin yleistä salakuljetus.

No, tämä salakuljetusasia on yksi niistä asioista, joihin tässä WHO:n tupakkakonvention Framework Convention on Tobacco Control puututaan, ja nimenomaan luomalla tämmöinen jäljityssysteemi, track and trace -systeemi, jolla salakuljetuksen osuutta voitaisiin olennaisesti vähentää. Suomihan on ratifioinut tämän konvention. Tältä pohjalta EU on valmistellut tätä asiaa, ja tupakkateollisuus, jolla on huomattava intressi, on lobannut tässä asiassa, ja ehkä osa muistaakin, kuinka viime vuonna EU-parlamentaarikot EU-parlamentissa painostivat ja vaativat ja saatiin aikaan se, että komissio lopetti tässä asiassa yhteistyösopimuksen Philip Morrisin kanssa. Sen jälkeen komissio on sitten laatinut tätä seurantajärjestelmää.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2018 vp

Teollisuushan on tarjonnut omaa systeemiään, jonka nimi kait lieenee Codentify, ja nyt koetin epätoivoisesti selvittää, mikä tämä systeemi tarkkaan ottaen on, jota komissio esittää ja joka nyt tässä meillä pöydällä on. Tutkijat ovat huolissaan siitä, että tämä EU-systeemi ei kokonaan olisi irrallaan tupakkateollisuudesta, vaikka se ei olekaan tämä teollisuuden Codentify-systeemi. Komissio kuitenkin vakuuttaa, että systeemi on kokonaan kansallisten viranomaisten käsissä, ja täytyy vain toivoa, että näin on ja että Suomen viranomaisilla on tämä homma hanskassa. Tämän lakiesityksen perusteluissahan sanotaan, että tämä systeemi tuo yksilöllisen tunnisteiden, jonka on oltava Suomen nimeämän tahon antama ja että Valviralla on toimivalta puuttua asiaan. Eli tämä teknisesti yllättävän monimutkainen asia todennäköisesti on kunnossa, mutta on hyvä, että valiokunta vielä tähän asiaan paneutuu.

Tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, on tietysti todettava, että tupakkatilanne Suomessa on ilahduttavasti parantunut ja tupakkakuolemat suuresti vähentyneet. Päivittäin tupakointien osuus on alle 15 prosenttia, ja kehitys on seurausta valistuksen ja lainsäädännön yhteistyöstä. Eli olemme hyvää vauhtia menossa kohti savutonta ja nikotiinitonta Suomea, ja on vain toivottava, että seuraavan eduskunnan aikana voidaan taas viedä asiaa eteenpäin STM:n tupakkatyöryhmän esitysten perusteella.

**14.54 Ben Zyskowitz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun tupakkalaki on käsittelyssä, käytän hyväkseni tilaisuutta ilmaistakseni pettymykseni siitä, ettei hallitus ole tuonut tälle eduskunnalle esitystä, jolla olisi korjattu parveketupakoinnin kieltä koskevaan, eduskunnan säätämään lakiin jäänyttä valuvikaa. Valuviilla ymmärrän sitä, että parveketupakoinnin kieltäminen on lainsäädännössä — jonka olemme siis itse säätäneet — tehty turhan monimutkaiseksi ja erittäin byrokraattiseksi. Tämän vuoksi vain harvat taloyhtiöt ovat tähän mennessä päättäneet parveketupakoinnin kieltämisestä, ja monet tupakoitsijat edelleen parvekkeilla tupakoivat ja aiheuttavat naapureilleen merkittävää haittaa.

Tämän päivän systeemi on sellainen, että ensin on kaikkia osakkaita kuultava, sen jälkeen päätös on tehtävä yhtiökokouksessa, mutta se ei riitä, vaan kunnalle pitää jättää anomus, johon anomukseen pitää liittää erilaisia asiakirjoja, ilmeisesti pohjapiirros talosta ja muita selvityksiä. Usein sitten vielä kunnan edustajat pyytävät lisäselvityksiä ja vasta tämän jälkeen ovat valmiita vahvistamaan taloyhtiön päättämän tupakointikiellon parvekkeillaan, ja tämä kaikki vielä erikseen laskutetaan tältä taloyhtiöltä. No, olen ymmärtänyt, että näin monimutkaiseen menettelyyn on menty, jotta siihen voitaisiin liittää tiettyjä sanktioita niitä kohtaan, jotka rikkovat tätä tupakointikieltoa.

Tämä on vain yksi näkökulma. Mielestäni ehdottomasti pitäisi mennä siihen suuntaan, mitä tupakkatyöryhmäkin ymmärtääkseni yksimielisesti esitti, eli että taloyhtiö itse päättää, onko siinä taloyhtiössä parvekkeilla tupakointikielto vai ei, ja jos tähän liittyy jotain ongelmia tämän sanktioinnin osalta, niin tarvittaessa sitten asunto-osakeyhtiölakia voitaisiin muuttaa niin, että siitä ei olisi mitään epäselvyyttä. Toinen mahdollisuus on se, mihin äskettäin eräs kirjoittaja Helsingin Sanomissa viittasi, eli että suoraan lain nojalla kiellettäisiin taloyhtiöiden parvekkeilla tupakointi.

Arvoisa puhemies! Mitä lopuksi tulee vielä tupakkaveroon, niin itse kannatan kyllä tässä asiassa sokkihoitoa eli sitä, että ensi hallitusohjelmaan sovittaisiin erittäin tuntuva tupakkaveron korotus, sillä ajattelen niin, että se haittaa, mikä siitä salakuljetuksen lisääntymisenä seuraa, on kuitenkin pienempi kuin se hyöty, mikä ennen kaikkea nuorison tupakoinnin ehkäisemisestä sillä uudistuksella saataisiin aikaan.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2018 vp

**14.57 Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Itseäni pohdituttaa kysymys, josta tässäkään esityksessä ei kyllä puhuta sanaakaan: nimittäin tupakantumpit ovat terveyttä vaarantavaa ongelmajätettä. Tumpit koostuvat muovisesta filtteriosasta, siihen kertyneestä tupakkatervasta ja monista muista myrkyllisistä aineista ja filtlerin jatkeena olevasta palamatta jääneestä savukeosasta. Suodattimeen kertyneitä myrkkyjä ovat muun muassa tervan sisältämät erilaiset syöpää aiheuttavat PAH-yhdisteet, arseeni, kadmium ja radioaktiivinen polonium. Pelkästään Suomessa tätä ongelmajätettä syntyy ja heitetään kaduille, puistoihin, ulkoalueille, uimarannoille ja muuhun luontoon lähes 5 miljardia kappaletta vuosittain. Olisi hyvä, että tästäkin asiasta jossain vaiheessa puhuttaisiin.

**14.58 Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Viime vuosina tehdyt tupakkalainsäädännön muutokset ja tupakkaveron korotukset ovat todellakin vaikuttaneet myönteisesti, tupakointia vähentävästi ja samalla kansanterveyttä edistävästi. Mutta kun verotusta kiristetään — ja ehkä vielä tulevallakin vaalikaudella, toivon mukaan, voidaan sitä edelleen kehittää — niin samalla on toki sitten kannettava huolta mahdollisesta tupakan salakuljetuksesta. Siinä mielessä tämä esitys, jota nyt käsittelemme, on tervetullut, koska siinä tupakatuotteiden jäljitettävyyttä ja yksilöllisiä tunnisteita luodaan, jotta voidaan sitten myös tätä salakuljetusta olla ehkäisemässä. Eli tästä tulee kyllä aivan hyvä kokonaisuus tällä tavoin.

Tupakointi on positiivisesta kehityksestä huolimatta edelleenkin erittäin merkittävä kansanterveysongelma. Joka vuosi 1 200 miestä ja 440 naista Suomessakin sairastuu keuhkosityöpään, ja tupakkahan on siellä se merkittävin tekijä. Yleisin tupakkasairaus iskee nimenomaan verenkiertoelimistöön, mistä myös seuraa kuolleisuutta — joka viidennen sydäminfarktin taustalla on tupakka.

Itsekin toivon sitä, että tupakkatyöryhmän esitykset pystyttäisiin pikaisesti tuomaan eduskuntaan. Toivon mukaan seuraavalla vaalikaudella ne saadaan sitten lopulta kaikki voimaan.

**15.00 Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyviä puheenvuoroja täällä on käytetty, ja tämä esitys on kannatettava.

Ottaisin itse kantaa tuohon keuhkosityöpä ja tupakointi -keskusteluun. Nythän on niin, ettei välttämättä aina edes tarvitse olla tupakoitsija, että saa keuhkosityövän. Jos ajatellaan, että siinä on vielä asbestialtistuminen elämän aikana, niin se sitten lisää vielä sitä, ja jos on tupakka ja asbesti, niin se moninkertaistaa sen vaaran saada keuhkosityövän. Mutta myös ihan täysin terve ihminen, jolla ei ole ollut tällaista tupakoitsijan taustaa, voi saada keuhkosityövän. Se on yksi niistä hirveimmistä syövästä, koska parantuminen on hyvin vaikeaa ja toipuminen vaativaa. Mutta hoidot ovat toki kehittyneet niin kuin kaikissa syövässä. Siitä tulee kyllä kiittää Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon osaamista ja sektoria ja tutkimusta ja sitä valtavaa työtä, mitä siellä tehdään, kuin myös sitä, että meillä on huippuhyvä laitteisto tehdä erilaisia tutkimuksia suurissa sairaaloissa, kuten esimerkiksi Oulussa, Kuopion yliopistollisessa keskussairaalassa ja täällä pääkaupunkiseudulla HUSissa. Eli on hyvin tärkeää, että kun ihminen saa epäilyn — vaikkapa sitten keuhkokuvan kautta, kun löytyy varjostuma — että jotakin outoa on, niin hän pääsisi mahdollisimman pian sinne tutkimuksiin, koska se, että hoitopolku on nopea ja sujuva ja kulkeva, edesauttaa sitten myös sitä, että diagnoosi on kohdallaan ja hoidot alkavat mahdollisimman ajoissa. Ja myös kun meillä paljon keskustellaan tänä päivänä lääkehoidosta ja täsmälääkkeestä syöpään, niin on

## **Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2018 vp**

erittäin tärkeää, että me kohdistamme sinne resursseja ja varoja, niin että saamme tutkijoita Suomeen ja professorit pystyvät tekemään sitä äärettömän tärkeää työtä ja löytämään geenivirheet ynnä muut.

Eli minä näkisin, että jotta me pystyisimme syövän — on se sitten keuhkosyöpä, joka on aiheutunut tupakoinnista, tai joku muu syöpä — taltuttamaan ja yhä useampi ihminen selviäisi tästä kamalasta sairaudesta, niin kaikki resurssit sinne, että saamme tietoa ja tutkimustietoa entisestään lisää. Se ei ole suinkaan enää kuolemantuomio, vaikka saa syövän.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.